

Välkommen som gäst i
Reinens rike

Velkommen som gjest i
Reinens rike

Welcome visitor in the realm of the
Reindeer

Värt att veta om renen

- Det finns tre typer av ren i Skandinavien: Vildren, Fjällren och Skogsren.
- Renen är enda hjortdjuren där hornkrona pryder både hane och hona.
- Sommarens mygg gör att renen söker sig högt upp i terrängen.
- I augusti sprids renarna över stora områden när de letar föda.
- Det finns ca 500 000 renar i Sverige och Norge.
- Renen är en duktig simmare.
- Renens främsta sinne är luktsinnet.
- En vit ren symboliserar lycka.

5

tips som förlänger upplevelsen om du har turen att få se de ståtliga renarna

- I kikare kan du betrakta renarna varsamt på avstånd.
- Undvik att gå rakt mot dem.
- Ju tystare du är desto lugnare är djuren.
- Håll alltid hundar kopplade.
- När större flockar är i rörelse. Sätt dig ner, betrakta och njut.

Verd å vite om reinen

- Det er tre typer rein i Skandinavia: Villrein, fjellrein og skogsrein
- Det er ca 500 000 rein i Norge og Sverige
- Reinen er eneste av hjortedyrene der både hann og hunn har gevir
- Reinen er en dyktig svømmer
- Reinens viktigste sans er luktesansen
- Mygg om sommeren gjør at reinen søker høyt opp i fjellet
- I august sprer reinen seg over store områder for å finne føde
- En hvit rein symboliserer lykke

Odds and ends about the reindeer

- There are three types of reindeer in Scandinavia: Wild Reindeer, Mountain Reindeer and Woodland Reindeer.
- There are approximately 500,000 reindeer in Sweden and Norway.
- Reindeer are the only deer where both males and females grow antlers.
- The reindeer are good swimmers.
- The reindeer's most vital sense is its sense of smell.
- Mosquitoes in the summer drive the reindeer higher up into the hills.
- In August the reindeer become widespread as they search for food.
- A white reindeer is a sign of luck.

5 tips om du skulle være så heldig å få se den staselige reinen

- Med kikkert kan du betrakte reinen varsomt på avstand.
- Gå ikke rett imot reinen.
- Vær stille og reinen holder sig roligere.
- Hold alltid hunden i bånd.
- Når store flokker er i bevegelse sett deg ned, nyt opplevelsen.

5 ways of enhancing your meeting with these splendid animals

- You can use binoculars to observe the reindeer cautiously from a distance.
- Avoid walking directly towards them.
- The quieter you are the calmer the animals will be.
- Always keep dogs on a lead.
- When large herds roam sit, watch and enjoy the experience.

Renen

var en pionjär i inlandsisens fotspår. Genom tusentals år har den anpassats till nordiska fjällområden. Deras ihåliga pälsstrån isolerar mot kyla och förmågan att tillgodogöra sig lav som föda är speciell. Renen är en symbol på ett liv i harmoni med naturen och för gränsfjällen mellan Norge och Sverige.

Vildrenen försvann från de svenska fjällen vid 1900-talets början, men i delar av Norge finns fortfarande en vild renstam. Samerna har sedan lång tid levt i gemenskap med renen som delvis vant sig vid människan. Men renens uråldriga behov att ströva fritt och beta ostört finns fortfarande kvar och det kräver förståelse och hänsyn från oss gäster i renens rike. Du kan göra en skillnad och samtidigt få en berikande kunskap om livet i renens rike.

I flocken är renen trygg. Betrakta gärna dessa vackra djur, men ge dem utrymme att beta ifred. Drar flocken sig undan, då har du kommit för nära. Särskilt störningskänsliga är renen under kalvningsperioden i april-maj. Även när stora renhjordarna samlats måste extra hänsyn visas så de inte sprids. Lösa hundar tolkar renarna ofta som hot, vilket kan skapa panik.

Det samiska samhällets viktigaste kulturbärare och resurs är renen. Den har varit pack- och dragdjur. Dess päls och skinn har gett värme och kläder. De slitstarka hornen används i bruksföremål och smycken. Renköttet är en stomme i samisk mattradition, en delikatess som rekommenderas. Det sägs finnas ett gammalt löfte mellan samerna och renen - att de ska ta hand om varandra i all tid.

Reinen

var en pioner i innlandsisens fotspor. Gjennom tusener av år har reinen tilpasset seg et liv i nordiske fjellområder. Deres rørformede pelshår isolerer mot ekstrem kulde og deres evne til å fordøye lav gir høy overlevelsessevne i et krevende klima. Reinen er et symbol på et liv i harmoni med natur i grensefjellene mellom Norge og Sverige.

Villreinen forsvant fra de svenske fjellene ved begynnelsen av 1900-tallet, men i Norge er det fortsatt villrein. Samene har gjennom lang tid levd i fellesskap med reinen, men reinen har fortsatt sitt urgamle behov for å bevege seg fritt og beite uforstyrret. Det krever at vi som gjester i reinens rike viser forståelse og tar hensyn. Din atferd kan utgjøre en forskjell og kan samtidig gi deg en berikende kunnskap om livet i reinens rike.

I flokken er reinen trygg. Betrakt gjerne disse vakre dyrene, men la dem beite i fred. Trekker flokken seg tilbake, har du kommet for nært. Særlig var er reinen i kalvingsperioden i april-mai. En må også vise spesielt hensyn når store reinsflokker samles. Reinen oppfatter løse hunder som en fare og kan skape panikk i flokken.

Det samiske samfunns viktigste kulturbærer og ressurs er reinen. Reinskinnet gir varme og brukes til klær og liggeunderlag. Det slitesterke hornet anvendes til mange bruksformål og til smykker. Reinskjøttet er stammen i samenes mattradisjon og en delikatesse som anbefales. Det finnes et gammelt løfte mellom samene og reinen - de skal ta hånd om hverandre i all framtid.

Reindeer

followed in the footsteps of the retreating ice-cap and were among the first to graze the new land. The hollow, air-filled hairs of their coat insulate them against the cold and they have a unique ability to feed off lichen. Reindeer have come to symbolise a life in harmony with nature and as such, the mountain range bordering on Sweden and Norway.

Wild reindeer disappeared from the Swedish mountains at the beginning of the 20th century, but in parts of Norway there are still populations of wild reindeer. For generations the Sami have lived close to the reindeer which has meant that these animals have become largely used to humans. But the reindeer still retain their ancient need to roam freely and graze undisturbed. This needs to be recognized and respected by those of us who are only visitors to the realm of the reindeer. You can make a difference while being rewarded with greater knowledge of life in the realm of the reindeer.

Reindeer feel secure in herds. You are welcome to observe these beautiful animals, but allow them to graze in peace. If the herd moves away from you, it means that you have come too close. The reindeer are particularly vulnerable during their calving season in April/May. Extra consideration is also needed when large herds have grouped together, as any disturbance can cause them to disperse. Reindeer see unleashed dogs as a threat and this can cause them to panic.

The reindeer is the most important symbol of cultural identity for the Sami and it is also their most important resource. Reindeer have been employed as both pack and draught animals. Their fur and hides have provided warmth and clothing. Their robust antlers are used for both utility goods and jewellery. Reindeer meat is an essential ingredient of the Sami culinary tradition, and is a delicacy not to be missed. There is an ancient saying that tells of a promise made between the Sami and the reindeer - that they would take care of each other for ever.

När inlandsisen smälte kom människan

De levde på jakt, fiske och att samla ätbart. Först under 1400-talet påbörjades ett mer fast nyttjande av gränsfjällen. Tamrenskötseln (rennomadismen) hade funnits ett tag, men utvecklades starkt under 1500- och 1600-talet. Renens rike blev samernas arbetsplats och renskötsel deras yrke. Familjerna flyttade med renarna i ett årligen återkommande mönster. Det var arbetsintensivt för alla familjemedlemmar, inte minst när renkorna skulle mjölkas.

Succesivt etablerades färdvägar över gränsfjällen för handel mellan Sverige och Norge. Vetenskapsmän började intressera sig för fjällen, t ex Carl von Linnés "Lappländska resa" år 1732. Det spreds ett naturromantiskt synsätt under 1800-talet där man ville uppleva de exotiska fjälltrakterna. Ökad tillgänglighet genom nya järnvägar och vägar utvecklade snabbt fjällturismen.

1868 bildades Den Norske Turistforening (DNT) och 1885 bildades Svenska Turistföreningen (STF) som båda idag är stora aktörer inom turismen i gränsfjällen. Syftet med turistföreningarna är bl a att underlätta för människor att på ett lärorikt, socialt och berikande sätt uppleva natur och kulturmiljöer. STF och DNT har fjällstationer/stugor längs med hela skandinaviska fjällkedjan och de sammanbinds genom ett nät av markerade leder, både för vinter- och sommarbruk.

Når innlandsisen smeltet kom mennesket

De levde av jakt, fiske og av å samle alt spiselig. På 1400-tallet etablerte menneskene seg i grensefjellene. Tamreinsdrift hadde startet, men utviklet seg sterk gjennom 1500- og 1600-tallet. Reinens rike ble samenes arbeidsplass og reinsdrift deres yrke. Familiene flyttet med reinen i et årlig mønster. Reinen ble brukt til transport ved flytting. Reinsdriften var arbeidsintensivt for alle familie-medlemmer, ikke minst når reinen skulle melkes.

Suksessivt etablertes ferdselsveier over grensefjellene mellom Sverige og Norge. Vitenskapsmenn begynte å interessere seg for fjellene, for eksempel Carl von Linnés "Lappländska resa" år 1732. Naturromantikken utviklet seg på 1800-tallet, man ville oppleve de eksotiske fjellene. Økt tilgjengelighet gjennom nye jernbanelinjer og veier utviklet fjellturismen fort.

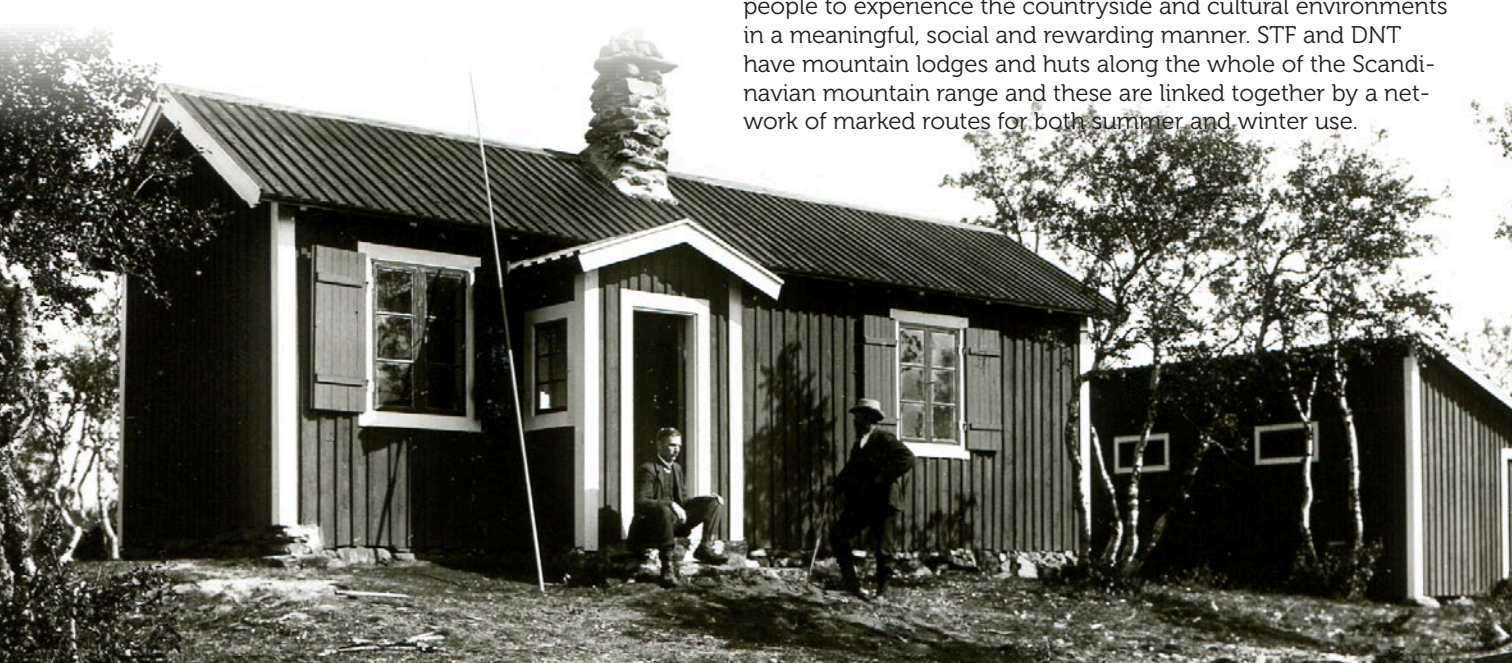
I 1868 ble Den Norske Turistforening (DNT) dannet og i 1885 dannes den Svenske Turistforening (SFT). Begge er store turistaktører i grensefjellene. Målet for turistforeningene er å tilrettelegge for en lærerik, sosial og berikende måte å kunne få oppleve natur og kulturmiljøer. SFT og DNT har fjellhytter langs hele den skandinaviske fjellkjeden og de bindes sammen gjennom et nett av merkede løyper, både til vinter- og sommerbruk.

The humans that moved into the new areas

exposed by the melting of the cap lived off hunting, fishing and gathering. It was not until the beginning of the 15th century that a more permanent use was made of the mountain range. The herding of domesticated reindeer (reindeer nomadism) had existed for some time, but grew in importance during the 16th and 17th centuries. The realm of the reindeer became the workplace of the Sami and they became reindeer herders by profession. Families followed the reindeer in an annual cycle. The work was hard for all members of the family, not least when the female reindeer were to be milked.

Gradually, trading routes between Norway and Sweden were established across the mountain range. Scientists became interested in the mountains as is demonstrated by Carl Linnaeus' "Expedition to Lapland" in 1732. During the 19th century, a romantic view of Nature became widespread and people wanted to visit the exotic mountain areas. Increased accessibility through railways and roads quickly helped to expand mountain tourism.

In 1868 the Norwegian Trekking Association (Den Norske Turistforening [DNT]) was founded and in 1885 the Swedish Tourist Association (Svenska Turistföreningen [STF]), both of which are now major actors in promoting tourism along the border mountain range. One of the aims of these associations is to enable people to experience the countryside and cultural environments in a meaningful, social and rewarding manner. STF and DNT have mountain lodges and huts along the whole of the Scandinavian mountain range and these are linked together by a network of marked routes for both summer and winter use.

För renen finns en problematik

Den har i årtusenden lärt sig leva med att hantera överlevnadshoten från naturliga element. Men i takt med att de mänskliga aktiviteterna ökat, trängs renen mer och mer undan från sina naturliga betesmarker.

Turismutvecklingen har inte varit helt lätt och utan konflikter. En ökad mängd människor i fjället och ett ökat antal leder, begränsar renens möjlighet att beta i lugn och ro. Utvecklingen av turistaktiviteter och arrangemang kan ibland oroa renarna ytterligare. Fritidshus i betesområden tränger undan renen.

Modern infrastruktur med vägar och järnvägar har medfört ökad tillgänglighet för gäster men de hindrar även renen att röra sig fritt.

Människans jakt på att utvinna energi och råvaror från naturen påverkar renens livsmiljö.

Reinen har fått store nye utfordringer

i vårt moderne samfunn. Den har i årtusener lært seg å leve med og håndtere de utfordringene som naturen gir. I takt med at de menneskelige aktivitetene har økt, har reinen blitt trent mer og mer ut fra sine naturlige beiteområder.

Turistens utvikling har ikke vært lett og uten konflikter. Økt ferdsel i fjellet og et økt antall turløyper, begrenser reinens mulighet til å beite i fred og ro. Særskilte turistaktiviteter og arrangement kan forstyrre ytterligere. Fritidshus i beiteområder fortrenger reinen.

Moderne infrastrukturer med veier og jernbane har medført økt tilgjengelighet for gjester, men de hindrer reinens frie beitevandring.

Menneskets jakt på å utvinne kraft og råvarer fra naturen påvirker reinens livsmiljø.

For the reindeer the intrusion of others

into their realm has created a problem. For thousands of years they have learnt to live with and deal with natural threats to their survival. But, as human activity has grown, the reindeer have been forced from their natural grazing lands.

A modern infrastructure, with roads and railways, has brought with it increased accessibility for visitors, but has also prevented the reindeer from roaming freely.

The growth of tourism hasn't been easy nor free from conflict. Growing numbers of people visit the mountains and an increase in the number of trails has limited the opportunities of the reindeer to graze in peace and quiet. The growth of tourist activities and other events can also disturb the reindeer. Holiday homes on grazing land push the reindeer elsewhere.

The drive to exploit natural resources for energy and raw materials affects the environment in which the reindeer live and the conditions on which they survive.

Välkommen!

Vi vill att du som gäst ska få en fantastisk upplevelse i gränsfjällen mellan Norge och Sverige med dess fascinerande natur, djurliv och flora. Vi önskar också skapa en förståelse för renens rike och att den förståelsen leder till ökat intresse samt en insikt om att du som enskild individ kan göra en skillnad. Du kan bli en ambassadör för renens rike, ett rike att värna om, ett rike värt att bli delaktig i.

- Vi vill arbeta för en ökad förståelse av förhållandet mellan natur, kultur och människa.
- Låta respekten för denna förståelse prägla våra val, både som enskild individ och i gemenskap.
- Vi vill gemensamt utveckla våra fjällområden så att alla vi gäster i renens rike, finner glädjen med att leva naturvänligt.

Velkommen !

Vi vil at du som gjest skal få en uforglemmelig opplevelse i grensefjellene mellom Norge og Sverige, med sin fascinerende natur, dyre og planteliv.

Vi ønsker å skape en forståelse for "reinens rike" og at denne forståelsen fører til økt interesse samt en innsikt om at du som individ kan utgjøre en forskjell. Du kan bli en ambassadør for reinens rike, - et rike å verne om, et rike det er verdt å bli delaktig i.

- Vi vil arbeide for en økt forståelse av forholdet mellom natur, kultur og menneske.
- La respekten for denne forståelsen prege våre valg både som enkeltindivid og i fellesskap.
- Vi vil i fellesskap utvikle våre fjellområder slik at alle gjester i reinens rike finner gleden med å leve naturvennlig.

Welcome !

We want our visitors to leave with wonderful memories of the mountains bordering Norway and Sweden. With it's fascinating terrain, flora and fauna.

We also wish to help in understanding the realm of the reindeer and that this will lead to a greater interest in their world. We hope that you leave this realm with the insight that as an individual you can make a difference. You can become an ambassador for the realm of the reindeer, a realm to protect, a realm worth of being part of.

- **We will work for an increased awareness of the relationships among nature, culture and humans.**
- **We will allow our respect for this awareness to influence our choices as individuals and as groups.**
- **Together we will promote our mountain areas so that all of us, as visitors to the realm of the reindeer, will gain from living in harmony with nature.**

Renens rike

Producerad av

NABOER AB

i samarbete med

SVENSKA
TURISTFÖRENINGEN

Trondhjems Turistforening

GALTJE
sydsamiskt kulturcentrum

med stöd från

SØR-TRØNDELAG
FYLKESKOMMUNE

Nord-Trøndelag
Fylkeskommune

Regionförbundet
Jämtlands län

INTERREG
www.interreg-overregioner.com

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala utvecklingsfonden

Foto: Jamtli bildarkiv sid 1, 7 | Johan Brun sid 2 | Ewa Ljungdahl sid 4, 5, 6, 8, 11, 12
Johan Ranbrandt, JHT sid 9 (vänster) | STF bildarkiv sid 9 (höger) | Jonny Remmereit sid 10